

Apunts de llengua

(publicat a *L'Heura digital* 25, 26 de gener de 2011)

Fem nostre el guionet..., xino-xano!

Vice-president o *vicepresident*? *Jurídic-administratiu* o *juridicoadministratiu*? *Nord-americà* o *nordamericà*? Uf, quin embolic o... poti-poti! Comencem a aclarir dubtes i posem molta llum a la qüestió de l'ús del guionet; que no quedin claroscurs!

L'any 1996, l'Institut d'Estudis Catalans va publicar un seguit de normes sobre l'ús del guionet i, d'aquesta manera, va posar ordre a la mica de desgavell que hi va haver fins llavors. Els canvis van afectar, bàsicament, l'escriptura dels mots compostos i prefixats, i és justament aquesta qüestió la que tractarem en aquest article.

■ Tot i que l'Institut va seguir el criteri general de suprimir guionets, hi ha mots que l'han de portar. Així doncs, **escriurem amb guionet** els casos següents:

✓ Quan el primer mot acaba en vocal i el segon mot comença per *r-*, *s-* o *x-*.

Exemples: para-sol, escura-xemeneies, busca-raons, penya-segat, costarriqueny

Efectivament, si no escrivíssim el guionet, aquestes paraules es pronunciarien malament: quan el segon mot comença per *s-*, aquesta consonant s'hauria de pronunciar sonora; quan comença per *r-*, la *r* s'hauria de pronunciar simple, i quan comença per *x-*, s'hauria de pronunciar [ks] com a *taxi*.

✓ Per evitar lectures errònies amb el contacte de les grafies.

Exemples: blanc-i-blau, pit-roig, Puig-reig, cul-de-sac

✓ Quan el primer element del mot compost duu un accent gràfic.

Exemples: mà-llarg, pèl-blanc, més-dient, pèl-roig

✓ Quan el primer element és un punt cardinal.

Exemples: nord-est, sud-africà, sud-oest

Ja hem solucionat, doncs, una de les preguntes inicials: hem d'escriure *nord-americà*. Si no escrivíssim el guionet, la pronúncia seria errònia: [d] en comptes de [t]. No hem de dir *nor[d]americà* sinó *nor[t]americà*.

✓ El substantiu *no-res* i els mots formats pel prefix *no-* i un substantiu.

Exemples: la no-violència, la no-bel·ligerància, el no-alineament

- ✓ Els compostos repetitius i expressius.

Exemples: xino-xano, poti-poti, gara-gara, pengim-penjam, xup-xup, a corre-cuita

- ✓ Un petit nombre de mots i expressions.

Exemples: abans-d'ahir, adéu-siau, qui-sap-lo, despús-ahir

■ En canvi, **escriurem sense guionet:**

- ✓ Els mots formats amb prefix (excepte, com hem dit, el *no-* seguit de substantiu).

Exemples: vicepresident (i heus ací la solució a la pregunta inicial!), exconseller, ultraconservador, coresponsabilitat

- ✓ Els mots construïts amb formes prefixades acabades en *-o* o *-i*.

Exemples: juridicoadministratiu (i ja tenim l'última solució que ens faltava!), audiovisual, socioeconòmic, gastroenteritis, indoxinès, piscifactoria

Tinguem en compte que, encara que el prefix acabi en vocal i l'element següent comenci per *-s* o *-r*, aquestes consonants mai no s'hauran de doblar. D'aquesta manera, els mots prefixats s'escriuen així: *vicerector*, *economicosocial*, *grecoromà*, *arxisatisfet*.

Apa, doncs, ja tenim el recull de criteris sobre com i quan hem de fer servir el guionet. Ja veieu que, si en comptes d'anar a corre-cuita anem xino-xano, solucionem el poti-poti de dubtes inicials perquè ens hem fet l'ús del guionet ben nostre!